

Checklist Doorlopende Leerlijnen

Taal en Rekenen

Deze checklist kan u behulpzaam zijn bij het opstellen, implementeren en vastleggen van beleid voor de doorlopende leerlijnen¹ taal en rekenen.

De checklist bestaat uit zes onderdelen:

1. Beleid
2. Opbrengsten in beeld
3. Docentontwikkeling
4. Schoolontwikkeling
5. Het curriculaire spinnenweb
6. Samenwerking op de snijvlakken.

Elk onderdeel heeft een aantal aandachtspunten, waarbij u kunt aangeven of dit op uw school aanwezig is. Vervolgens kunt u aangeven in hoeverre uw school dit aandachtspunt belangrijk vindt. Ten slotte kunt u aangeven of dit voor uw school een ontwikkelpunt is. Per onderdeel kunt u een overzicht maken van de ontwikkelpunten en eventueel kunt u daar een toelichting bij geven.

De checklist geeft een overzicht van zaken waar u aan kunt denken bij het ontwikkelen, implementeren en vastleggen van beleid. Het is echter best mogelijk dat u iets niet doet of dat dat voor u ook geen ontwikkelpunt is.

De checklist is bedoeld voor degene die zich gaan bezighouden met de doorlopende leerlijnen taal en rekenen. We raden u aan de checklist door meerdere personen te laten invullen zodat u in discussie komt over de definitieve keuze van ontwikkelpunten.

Overal waar in de checklist 'leerkracht' staat bedoelen wij leerkracht/docent.

En ook waar 'leerling' staat bedoelen wij leerling/student.

SLO, Enschede

Versie juni 2011

Ria van de Vorle

Gäby van der Linde

P.S. Dit is een document (checklist) in ontwikkeling (conceptvorm).

Heeft u dan nog aanvullingen of verbeterpunten, wij vernemen dit graag!

¹ Een leerlijn is een beredeneerde opbouw van tussendoelen en inhouden, leidend naar een einddoel. Afhankelijk van de precieze functie, gebruikcontext en doelgroep variëren leerlijnen in de mate waarin implicaties voor verschillende leerplanelementen zijn uitgewerkt (SLO, 2011).

Onderdeel 1: Beleid

Van scholen wordt verwacht dat zij binnen de landelijk beleidskaders taal en rekenen aanbieden. Maar weet u hoe u dit wilt vormgeven? Eén ding is zeker: het hele team zal aan de slag moeten met doorlopende leerlijnen taal en rekenen. Daarom is het belangrijk dat alle teamleden over de noodzakelijke kennis en vaardigheden beschikken. Het team moet het kunnen!

Daarbij is draagvlak binnen het team voor het taal- en rekenbeleid van belang. Ten slotte is het belangrijk dat op zijn minst één teamlid zich specialiseert op het gebied van doorlopende leerlijnen taal en rekenen en de coördinatie voor dit thema op zich neemt.

Aandachtspunten

		Aanwezig	Niet belangrijk		Belangrijk	Ontwikkelepunt
		Ja				
1.	De school heeft een visie op onderwijs waarin duidelijk wordt: <ul style="list-style-type: none"> • hoe wordt omgegaan met doorlopende leerlijn taal; • hoe wordt omgegaan met doorlopende leerlijn rekenen; • hoe de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen taal en rekenen binnen de school optimaal vormgegeven kan worden. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
2.	De teamleden: <ul style="list-style-type: none"> • weten wat verstaan wordt onder doorlopende leerlijnen taal en rekenen; • hebben als team een praktische werkdefinitie over doorlopende leerlijnen taal en rekenen <ul style="list-style-type: none"> - die gedeeld wordt door het hele team en - waar ieder teamlid van op de hoogte is; • hebben zich middels een studietraject/studiebijeenkomsten verdiept in doorlopende leerlijnen taal en rekenen. 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐
3.	De teamleden zijn op de hoogte van de noodzaak om iets te gaan doen met doorlopende leerlijnen taal en rekenen.	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐	☐ ☐

Aandachtspunten

		Aanwezig Nee Ja	Niet belangrijk			Belangrijk	Ontwikkelpunt
4.	Er is draagvlak voor doorlopende leerlijnen taal en rekenen: <ul style="list-style-type: none"> • in het team; • bij de directie; • bij de MR; • bij het schoolbestuur. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Er vinden regelmatig studiebijeenkomsten plaats voor (nieuwe) leerkrachten. Scholing op taal en rekenen is expliciet opgenomen in het scholingsplan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Ten minste één van de teamleden of een voor dit onderwerp speciaal ingestelde werkgroep: <ul style="list-style-type: none"> • heeft zich middels studiebijeenkomsten gespecialiseerd in het thema doorlopende leerlijnen taal en rekenen; • coördineert de activiteiten die op school rond het thema doorlopende leerlijnen taal en rekenen worden ondernomen; • wordt gefaciliteerd met tijd en geld om de begeleiding rondom doorlopende leerlijnen taal en rekenen vorm te geven. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.	De doelen taal en rekenen De leerlingen: <ul style="list-style-type: none"> • worden aan het begin van de les op de hoogte gebracht van het doel van de les; De school: <ul style="list-style-type: none"> • de leerkrachten hebben een duidelijk beeld van wat leerlingen (moeten)kennen en kunnen als zij binnenkomen in deze school; • de gewenste (eind)niveaus zijn duidelijk en vastgesteld voor de school; Leerjaar of groep: <ul style="list-style-type: none"> • de leerkrachten weten van elkaar wat leerlingen moeten kennen en kunnen bij doorstroom/overgang (ook naar de volgende klas/groep). 	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Beleid'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Onderdeel 2: Opbrengsten in beeld

Een school wil graag weten hoe zij ervoor staat. Want alleen op die manier kunnen leerkrachten werken aan het leveren van hogere prestaties op het gebied van taal en rekenen.

Vragen die hierbij naar boven komen zijn:

- Heeft uw school duidelijk zicht op de opbrengsten van het onderwijs?
- Bent u tevreden met de opbrengsten?
- Hoe zou u de opbrengsten kunnen verbeteren?

Door de opbrengsten in beeld te brengen, krijgt u zicht op de kwaliteit van het onderwijs op uw school.

Aandachtspunten

		Aanwezig		Niet belangrijk		Belangrijk	Ontwikkelpunt
		Ja	Nee				
1.	Op school weten we hoe leerlingen presteren: <ul style="list-style-type: none"> • er zijn structurele gegevens beschikbaar in onze school over taal- en rekenprestaties van de leerlingen; • binnen onze school doen we gefundeerde uitspraken over de prestaties van de leerlingen; • binnen onze school verbinden we (op basis van gefundeerde uitspraken) acties aan prestatie van de leerlingen. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Bij aanmelding van een nieuwe leerling: <ul style="list-style-type: none"> • vindt er overdracht plaats vanuit de aanleverende school/instelling over de prestaties van taal en rekenen; • wordt informatie door de betreffende leerkracht/leerkrachten benut. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Aan het einde van het jaar worden de volgende leerlingresultaten aan de leerkracht van de volgende groep/klas doorgegeven: <ul style="list-style-type: none"> • taalprestaties; • rekenprestaties; • de interventies die gedaan zijn om de leerling optimaal te laten presteren; • andere aspecten van de leerlingen die prestaties beïnvloeden. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aandachtspunten

		Aanwezig		Niet belangrijk		Belangrijk	Ontwikkelpunt
		Ja	Nee				
4.	<p>Gedurende het schooljaar worden er taal- en rekenprestaties verzameld middels:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leerlingvolgsysteemtoetsen; • methode ongebonden toetsen; • methodegebonden toetsen; • portfolio/werkstukken/spreekbeurten; • observaties; • gesprekken met leerlingen; • 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
5.	<p>In het laatste jaar worden de volgende gegevens doorgegeven aan de ontvangende school:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taalprestaties; • rekenprestaties; • leerlingvolgsysteemtoetsen; • methode ongebonden toetsen; • methodegebonden toetsen; • portfolio/werkstukken/spreekbeurten; • observaties; • gesprekken met leerlingen; • 	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Opbrengsten in beeld'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Onderdeel 3: Docentontwikkeling

Leerkrachten zijn belangrijk bij leerplanvernieuwing in de school. Zij zijn het die de veranderingen in de lespraktijk bewerkstelligen. Hoe de (voorbereiding en) onderwijsvernieuwing verloopt is onder andere afhankelijk van de manier waarop leerkrachten tegen de veranderingen in hun werk aankijken.

Leerplanontwikkeling wordt ook beïnvloed door de mate waarin leerkrachten bereid zijn tot vernieuwing. Dit wordt ook wel de *veranderingsbereidheid* van leerkrachten genoemd.

Deze bereidheid hangt samen met de opvatting van leerkrachten over het onderliggende probleem dat de school met de verandering wil aanpakken. Naarmate leerkrachten het probleem meer serieus nemen en het idee hebben zelf iets aan de oplossing te kunnen doen, is de bereidheid tot veranderen groter.

Door aandacht te schenken aan docentontwikkeling en te kijken waar een ieder staat, wordt duidelijk dat leerplankundige verandering binnen een school een grotere kans van slagen heeft, wanneer deze zich richt op het aanpakken van een door de betrokkenen gedeeld probleem.

Aandachtspunten

		Ja	Nee	Ontwikkelpunt
1.	<p>De leerkrachten van onze school bevinden zich in één van onderstaande fasen wat betreft de invoer van (de veranderingen in) taal en rekenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oriëntatie op jezelf (beginfase) • (Dan zijn de vragen vooral gericht op het individu zelf: wat houdt de wijziging in voor mijn persoonlijk functioneren? Hoe zal het mijn lespraktijk beïnvloeden?) • Oriëntatie op de taak • (Na de beginfase verschuiven de vragen naar taakgeoriënteerde vragen, zoals: hoe ga ik dat doen? Hoe ga ik de lesmethode gebruiken? Hoe pak ik lessen aan?) • Oriëntatie op de ander (eindfase) • (Tot slot, als de eerste twee fasen grotendeels zijn doorlopen, richt het individu zich meer op de gevolgen van zijn handelen voor anderen: werkt deze verandering bij mijn leerlingen? Hoe kan ik de situatie verder verbeteren?) • geen idee, in welke fase onze leerkrachten zich bevinden • (Dit wordt dan automatisch een ontwikkelpunt!) 	☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐

Aandachtspunten

		Ja	Nee	Ontwikkelpunt
2.	<p>De veranderingsbereidheid van de leerkrachten uit zich op de onderstaande manier(en):</p> <ul style="list-style-type: none"> • probleemontkenning (De leerkracht is niet van plan iets te veranderen aan zijn onderwijspraktijk.) • voorzichtige erkenning (De leerkracht erkent het achterliggende probleem, maar legt de oorzaak bij iets of iemand anders waardoor er niets verandert.) • voorbereiding (De leerkracht accepteert dat er iets moet veranderen en wil hiermee aan de slag gaan; hij heeft behoefte aan concrete informatie over hoe hij het kan aanpakken.) • uitvoering (De leerkracht past de verandering sinds kort toe; dit kost veel energie en de verleiding is groot terug te vallen op oude routines.) • handhaving (De leerkracht heeft de verandering helemaal in de vingers en kan zich niet meer voorstellen dat hij het vroeger anders deed.) • geen idee (Dit wordt dan automatisch een ontwikkelpunt!) 	☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Docentontwikkeling'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Onderdeel 4: Schoolorganisatieontwikkeling

Leerplanontwikkeling is in grote mate afhankelijk van de schoolorganisatie waarin de verandering tot stand moet komen. Bij de ontwikkeling van de schoolorganisatie kunnen twee hoofdaspecten worden onderscheiden, te weten: de schoolcultuur en de infrastructuur van de school.

Bij *schoolcultuur* gaat het om:

- de mate waarin er op de school een samenwerkingscultuur heerst en;
- om het type leiderschap dat op de school gangbaar is.

Wat betreft het eerste blijkt dat veel van de voorbereidingen van een onderwijsverandering plaatsvinden in docententeams.

De samenwerking in het team hangt af van zaken als:

- Hoe goed kennen teamleden elkaar?
- Voelt men zich verantwoordelijk voor het resultaat?
- Spreken teamleden elkaar aan?

Wat u met een onderwijsvernieuwing kunt bereiken is afhankelijk van uw team. Het is daarom goed om in kaart te brengen hoe het onderwijsteam binnen uw school is samengesteld.

Schoolcultuur uit zich ook in de manier waarop leiderschap en daarmee zeggenschap over het leerplan binnen de school verdeeld is. De manier waarop de school gewend is de verantwoordelijkheden te verdelen, is van grote invloed op de manier waarop leerplanverbetering in de school vorm kan krijgen. Voor een stimulerende schoolcultuur is een bijbehorende infrastructuur nodig.

Onder de *infrastructuur* vallen de faciliteiten (zoals tijd en budget) die binnen de school beschikbaar zijn voor leren en veranderen, en de communicatiemiddelen die gehanteerd worden voor de coördinatie en invoering van de vernieuwing.

Aandachtspunten

		Ja	Nee	Ontwikkelpunt
1.	<p>Het onderwijsteam binnen onze school kenmerkt zich als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groep autonoom • (Leerkrachten hebben niet eerder met elkaar samengewerkt en hebben een afwachtende houding. Participatie vindt plaats op vrijwillige basis en er zijn geen duidelijke werkafspraken.) • startende groep • (Leerkrachten hebben niet eerder met elkaar samengewerkt, en proberen daar nu een start mee te maken. Leidinggevenden nemen het initiatief en er zijn geen duidelijke afspraken.) • collegiaal team • (Teamleden kennen elkaars sterke en zwakke punten en voelen zich verantwoordelijk voor een gezamenlijk resultaat. Ze spreken elkaar alleen aan wanneer het nodig is.) • ondernemend team • (Teamleden kennen elkaars zwakke en sterke punten en houden daarmee rekening. Ze voelen zich verantwoordelijk, zijn trots op het resultaat en spreken elkaar aan op gedrag.) • dream team • (Teamleden benutten elkaars sterke en zwakke punten en voelen zich verantwoordelijk voor elkaar, de opdracht en de school. Ze spreken elkaar indien nodig aan.) • geen idee • (Automatisch wordt dit dan een ontwikkelpunt.) 	☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐
		☐	☐	☐

Aandachtspunten

		Ja	Nee	Ontwikkelpunt
2.	<p>Het leiderschap op onze school kenmerkt zich als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gedelegeerd leiderschap (top-down) • (De ideeën voor een onderwijsvernieuwing ontstaan bij de schoolleiding en deze delegeert vervolgens daarmee samenhangende deelopdrachten aan betrokkenen in de school waarvan verwacht wordt dat zij een positieve bijdrage zullen leveren aan de verandering.) • incrementeel leiderschap (combinatie van top-down en bottom-up) • (De zeggenschap is niet hiërarchisch verdeeld: iedereen kan een leider zijn (ook leerlingen).) • docent-leiderschap (bottom-up) • (Leerkrachten hebben de voornaamste zeggenschap over het leerplan.) • geen idee • (Automatisch wordt dit dan een ontwikkelpunt.) 	☐	☐	☐
3.	<p>De infrastructuur van onze school kenmerkt zich het beste als:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de school als <i>onderwijsomgeving</i> • (School als plek waar leerlingen leren (weinig communicatie, geen plek voor leerkrachten om samen te werken).) • de school als onderwijs- en <i>leeromgeving</i> • (Naast infrastructuur nodig om onderwijs draaiende te houden, gelegenheid voor leerkrachten om te leren (mogelijkheden tot nascholing, samenwerken, reflecteren).) • de school als onderwijs-, leer- en <i>ontwerpomgeving</i> • (kans goed onderwijs te verzorgen, samen te leren en samen onderwijs te ontwikkelen (mogelijkheden tot gelijktijdig geroosterde ontwikkeluren, werkplekken, coördinatie, overlegverbanden).) • geen idee • (Automatisch wordt dit dan een ontwikkelpunt.) 	☐	☐	☐

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Schoolorganisatieontwikkeling'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Onderdeel 5: Het curriculaire spinnenweb

De kern van veranderingen in een leerplan betreft in eerste instantie vaak alleen de doelen en inhouden. Over de doelen en inhouden hebben wij het bij de onderdelen 'beleid' en 'opbrengsten in beeld' gehad. Echter deze veranderingen vragen meestal ook om wijzigingen in veel andere kwesties die betrekking hebben tot het (plannen van) leren. Het is zaak om dus de overige aspecten van curriculum niet te vergeten bij de invoering van nieuwe plannen.

Wilt u dus een juiste aanpassing van het onderwijs op het gebied van doorlopende leerlijnen taal en rekenen? Dan is het goed om u te realiseren dat bij iedere verandering van één van de onderstaande componenten, dit weer van invloed is op de overige aspecten.

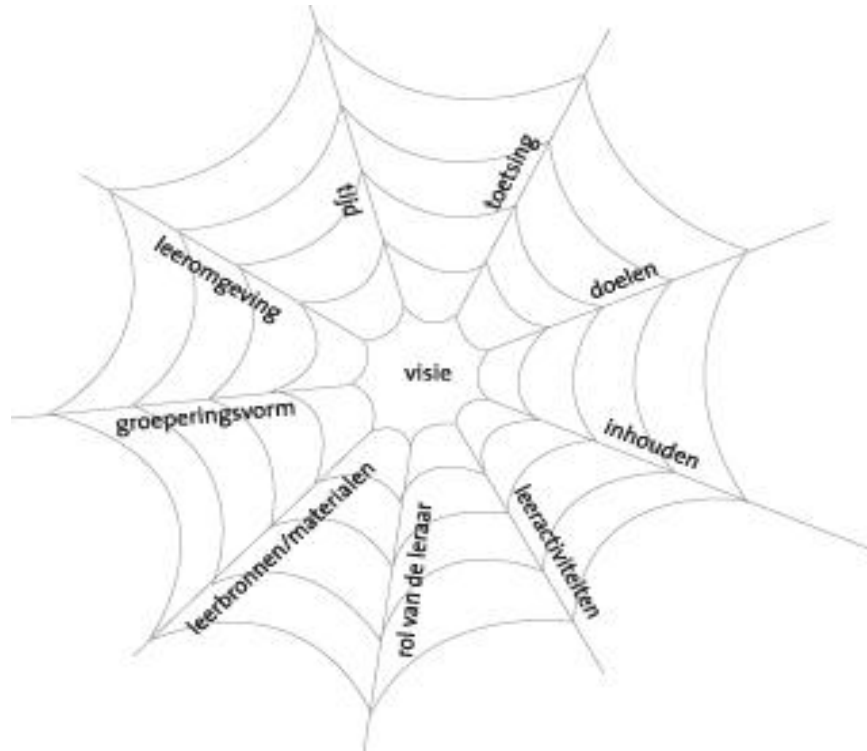
Aandachtspunten

		Aanwezig		Niet belangrijk		Belangrijk	Ontwikkelpunt
		Ja	Nee				
1.	Programma/leerplan taal en rekenen: <ul style="list-style-type: none"> als school weten we wat leerlingen moeten beheersen aan het eind van een periode op het gebied van taal en rekenen; er is een taal- en rekenprofiel; de doelen sluiten aan op het voorgaande programma en het vervolprogramma; het lesprogramma bevat de relevante onderdelen; er is ruimte in het (les)programma voor eigen invulling, eigen accenten; er zijn voldoende mogelijkheden voor 'onderhoud'; in het programma zitten onderdelen die we kunnen inkorten, overslaan, dan wel benutten voor leerlingen die meer aankunnen; het programma biedt mogelijkheden voor remediëring voor taal- en of rekenzwakke leerlingen. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Leermiddelen: <ul style="list-style-type: none"> onze leermiddelen dekken de gestelde eisen; onze leermiddelen sluiten aan bij wat leerlingen gehad hebben en wat ze zullen krijgen; de gehanteerde leermiddelen bieden voldoende mogelijkheden voor remediëring, uitdaging en 'onderhoud'. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐

Aandachtspunten

		Aanwezig		Niet belangrijk			Ontwikkelpunt
		Ja	Nee				
5.	Leerlingen/groepering: <ul style="list-style-type: none"> op onze school weten we wat onze leerlingen kunnen en kennen op het moment dat ze instromen; op onze school zijn relevante gegevens beschikbaar op basis waarvan we ook snel kunnen handelen; er is een bewuste keuze gemaakt bij de indeling van groepen (al dan niet homogeen, mogelijkheden om te wisselen, klassengrootte). 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Toetsen: <ul style="list-style-type: none"> onze toetsen dekken de gestelde eisen; onze toetsen sluiten aan bij wat leerlingen gehad hebben en wat ze zullen krijgen; de gehanteerde toetsen bieden voldoende mogelijkheden voor remediëring, uitdaging en 'onderhoud'; de leerkrachten zijn in staat om door middel van analyse op de testresultaten de juiste actie toe te passen. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
		☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om de interne samenhang binnen het curriculum te duiden maken we gebruik van het curriculaire spinnenweb (Van den Akker, 2003). Het spinnenweb illustreert dat een curriculum uit 10 verschillende onderdelen bestaat: basisvisie, doelen, inhoud, leeractiviteiten, docentrol, leerbronnen, groeperingsvormen, plaats, tijd en toetsing (zie figuur 1).

Figuur 1: Het curriculaire spinnenweb

In een samenhangend leerplan zijn de keuzes rondom bijvoorbeeld de inhoud, de leeractiviteiten van de leerlingen, de rol van de docent en de toetsing consistent met de onderwijsdoelen. De metafoer van het spinnenweb maakt duidelijk dat een verandering in één component consequenties heeft voor de andere curriculumaspecten. Wanneer deze te weinig meebewegen, kan het web scheuren. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer het doel van het onderwijs is leerlingen meer zelfsturing te geven bij het leren, terwijl leerlingen met een werkboek werken waarin expliciet staat weergegeven wat de leerlingen aan het eind moeten weten over het onderwerp en wat ze moeten doen om dat te bereiken.

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Het curriculaire spinnenweb'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Onderdeel 6: Samenwerking op de snijvlakken

Samenwerken kan worden gedefinieerd als het gezamenlijk inzetten om een bepaald doel te bereiken. In dit geval: een doorlopende leerlijn taal en rekenen. Samenwerking kan alleen plaatsvinden als het gaat om minimaal twee personen. Samenwerken wordt gezien als een belangrijke competentie omdat het een efficiënte manier is om doelen te bereiken. Juist voor het doel, het bereiken van een doorlopende leerlijn taal en rekenen, is samenwerking op de snijvlakken van groot belang. Dit betekent dus concreet samenwerking tussen po-vo, of vo-mbo.

Aandachtspunten

		Aanwezig		Niet belangrijk			Ontwikkelpunt
		Ja	Nee				
1.	Contacten andere scholen: <ul style="list-style-type: none"> wij worden regelmatig door de schoolleiding geïnformeerd over de inhoud van deze contacten; wij hebben regelmatig contact met collega's van andere scholen over de aansluiting op onze school. 	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Wij hebben in samenwerking met andere scholen een voorbereidingstraject opgezet voor leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Op onze school evalueren we jaarlijks het beleid op het gebied van doorlopende leerlijnen taal en rekenen met de verschillende schoolfasen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Wij geven feedback aan aanleverende scholen over de vorderingen van de door hen opgeleide leerlingen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Als leerlingen van specifieke scholen problemen hebben met de aansluiting op onze school, nemen wij contact op met deze school.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Onze school investeert in tijd en middelen om het onderwijs meer te laten aansluiten bij andere scholen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Leerkrachten bezoeken de andere scholen, aan de hand van een (zelf ontwikkelde) kijkwijzer	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Toelichting bij ontwikkelpunten 'Samenwerking op de snijvlakken'

Nummer ontwikkelpunt	Eventuele toelichting

Afsluiting

U heeft nu bij de verschillende onderdelen ontwikkelpunten geformuleerd. Dat is een goed vertrekpunt om actie te gaan ondernemen. De volgende stap is om in de werkgroep 'Doorlopende leerlijnen taal en rekenen' of met het team een actieplan te maken waarin u aangeeft welke ontwikkelpunten u wanneer bereikt wilt hebben, wie dit gaan doen en wat de randvoorwaarden zijn. Een stapsgewijze aanpak en draagvlak in het team zijn hierbij heel belangrijk. U kunt natuurlijk ook een schooladviseur of schoolbegeleider inschakelen.

Wij wensen u veel succes!

Onthoud

*De kunst van een onderwijsverandering is
om vanuit een bestaande situatie
tot een meer gewenste situatie te komen!*

Colofon

De checklist 'Doorlopende leerlijnen taal en rekenen' is ontwikkeld door SLO in overleg met leerkrachten PO, intern begeleiders en onderwijsbegeleiders, docenten vo, vmbo, mbo en hbo.

Meer informatie over 'doorlopende leerlijnen taal en rekenen' vindt u op www.taalenrekenen.nl.

Contactadres

SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

Piet Heinstraat 12, 7511 JE Enschede

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Secretariaat Onderzoek & Advies

Email: O&A@slo.nl

Telefoon: (053) 4840 666